

Sygn. akt III AUa 552/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2012 r. w Szczecinie

sprawy B. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W..

o ustalenie braku obowiązku zwrotu renty rodzinnej

na skutek apelacji ubezpieczonej i organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 kwietnia 2012 r. sygn. akt VI U 158/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i oddala odwołanie,
2. oddala apelację ubezpieczonej,
3. zasądza od B. Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

Sygn. akt III AUa 552/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 23 listopada 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. dokonał rozliczenia renty rodzinnej B. Ł. i zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w wysokości 818,54 zł.

Ubezpieczona odwołała się od tej decyzji. Podniosła, że pomimo powiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wyłączeniu jej z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej, w dalszym ciągu wypłacano jej przedmiotowe świadczenie. Wskazała, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres nie dłuższy niż

12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie, a mimo to świadczenie było nadal wypłacane.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z 4 kwietnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że ubezpieczona B. Ł. nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za maj i czerwiec 2010 roku w kwocie 276,92 zł; w pozostałym zakresie oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. Ł. wraz z dziećmi S. Ł. (1) i E. Ł. w 2010 r. była uprawniona do pobierania renty rodzinnej po zmarłym mężu S. Ł. (2) Decyzje doręczane ubezpieczonej zawierały pouczenie o obowiązku zawiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty. 6 maja 2010 r. B. Ł. wniosła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o wyłączenie jej z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej od 1 maja 2010 r. i przesłanie wykazu rozliczenia pobranych nienależnie świadczeń. Osiągnięty przez ubezpieczoną w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2010 r. przychód z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. wyniósł w poszczególnych miesiącach 2010 r.: I – 3.234, 85, II – 2.788, 24 zł, III -2.811, 76 zł, IV – 3.116, 16 zł, V – 2.946, 32 zł, VI – 2.711,44 zł. Ubezpieczona przekroczyła kwotę przychodu odpowiadającą 70 % przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń, które wynosiło: w styczniu i lutym 2.179, 70 zł, od marca do maja - 2.270, 60 zł i w czerwcu 2010 roku – 2.321, 50 zł. 1/3 z 20 % kwoty bazowej to: 132,35 zł w styczniu i lutym 2010 r., 138,47 zł od marca do czerwca 2010 r. Decyzją z 5 lipca 2010 r. organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia z dniem 1 lipca 2010 r. Decyzjami z 5 lipca 2010 r. dokonał przeliczenia renty rodzinnej od 1 lipca 2010 r., która podlegała podziałowi na S. Ł. (1) i E. Ł.. Decyzją z 23 listopada 2011 r. dokonał rozliczenia renty rodzinnej B. Ł. i zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w wysokości 818, 54 zł.

Sąd Okręgowy rozważył, że w świetle art. 138 ust. 1 i 2 pkt 1 świadczenia wypłacone ubezpieczonej, w granicach określonych w art. 104 ust. 8 pkt 3 w związku z art. 105 ust. 1 i 2 ustawy, były nienależnie pobranymi. Ubezpieczona była pouczona o okolicznościach powodujących zwrot nienależnie pobranego świadczenia, zatem jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres do kwietnia 2010 r. Ubezpieczona nie informowała pozwanego o dochodach uzyskiwanych w 2010 r., tak więc decyzja o rozliczeniu świadczenia mogła być wydana, zgodnie z treścią art. 138 ust. 5 ustawy, do 2013 r. Za maj i czerwiec 2010 r. ubezpieczona nie ma obowiązku zwrotu, bowiem w maju 2010 r., przed wypłatą świadczenia, wniosła o wstrzymanie wypłaty świadczenia (wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej). Tak więc zawiadomiła w maju 2010 r. organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane. Wobec tego, zgodnie z art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej, organ rentowy mógł wydać decyzję o zwrocie świadczenia do końca maja 2011 r. Podkreślenia wymaga, że gdyby organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczeń w maju 2010 r. to ubezpieczona mogłaby uzyskiwać dowolne dochody, a renta rodzinna podlegałaby podziałowi tylko na dwoje uprawnionych.

Apelacje od wyroku wywiodły obie strony.

Ubezpieczona zaskarżyła wyrok w części oddalającej odwołanie, wnosząc o jego zmianę poprzez ustalenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za cały 2010 rok. W uzasadnieniu powołała się na treść art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej. Podniosła, że pracodawca przesłał organowi rentowego zaświadczenie o zarobkach ubezpieczonej w październiku 2010 roku. Zarzuciła, że decyzja o rozliczeniu świadczenia winna być wydana do końca 2011 roku.

Organ rentowy zaś zaskarżył wyrok w części uwzględniającej odwołanie, zarzucając naruszenie prawa materialnego wskutek niewłaściwego zastosowania przepisu art. 138 ust. 5 ustawy emerytalnej przez przyjęcie, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za miesiące maj i czerwiec 2010 r. w kwocie 276,92 zł. Organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w punkcie I. i oddalenie odwołania w tym zakresie oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych. Zdaniem organu rentowego, regulacja zawarta w art. 138 ust. 5 ustawy emerytalnej, nie daje podstaw

do ograniczenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej przez ubezpieczoną o kwotę 276,92 zł (za miesiące maj i czerwiec 2010 r.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona, a tym samym niezasadna jest apelacja ubezpieczonej. Zdaniem sądu apelacyjnego organ rentowy słusznie wytknął sądowi pierwszej instancji nieprawidłową wykładnię wymienionych przepisów prawnych. Zgodnie z art. 138 ust. 4 wymienionej ustawy nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5. Z ustępu 5 zaś wynika, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Redakcja norm zawartych w ust. 4 i 5 art. 138 wyraźnie wskazuje, że ust. 4 stanowi zasadę ogólną, a ust. 5 wyjątek od tej zasady. Z treści art. 138 ust. 5, który to przepis ma zastosowanie w sprawie, wprost wynika, że wymienione w nim okresy nie zostały powiązane z datą wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Należy bowiem mieć na uwadze, że zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. Nr 58, poz. 290 ze zm.) ustalenie, czy dochód emeryta lub rencisty uzasadniał wypłatę świadczeń w pełnej wysokości, ich zmniejszenie albo zawieszenie, następuje po upływie roku kalendarzowego na podstawie zawiadomienia zakładu pracy i emeryta lub rencisty, o których mowa w § 5. Tak więc w tym przepisie ustawodawca za decydujący przyjął moment ujawnienia w decyzji rozliczającej, że istnieje nadpłata świadczenia (ujawnienia nienależnie pobranego świadczenia), co zawsze będzie następowało w następnym roku kalendarzowym, a w sprawie miało miejsce w roku 2011. Zatem nawet w sytuacji, gdy ubezpieczona prawidłowo powiadomiła o osiągnięciu przychodów, organ rentowy miał prawo objąć decyzją o obowiązku zwrotu nienależnie pobranej renty okres całego roku kalendarzowego poprzedzającego rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, czyli był uprawniony do objęcia decyzją całego nienależnie pobranego świadczenia w 2010 roku zważywszy, że rok kalendarzowy to okres między 1 stycznia a 31 grudnia. Prawna skuteczność złożenia przez ubezpieczonego zawiadomienia o osiąganych przychodach ma takie znaczenie, że organ rentowy nie może żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres dłuższy niż rok kalendarzowy poprzedzający rok wydania decyzji rozliczającej świadczenie, natomiast brak podstaw prawnych do uznania, że z momentem złożenia wskazanego zawiadomienia strona nie musi już liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczeń, które nadal są jej wypłacane.

Uwzględnienie apelacji organu rentowego skutkuje wprost uznaniem bezskuteczności apelacji ubezpieczonej.

Biorąc pod uwagę powyższe, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I. i orzekając, co do istoty sprawy oddalił odwołanie. Na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonej. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.).